

Повна назва: Вступ до літературознавства

Статус: нормативна

Мета: висвітлити питання про: 1) літературознавство як науку, 2) специфіку красного письменства як виду мистецтва, 3) літературний твір як форму існування мистецтва слова, 4) теорію літературного процесу; 5) основні підходи у вивченні літературного твору у тісному взаємозв'язку його семантики і поетики (змісту і форми).

Обсяг, методики, і технології викладання дисципліни:

Тематичний план дисципліни «Вступ до літературознавства» складається з чотирьох змістових модулів: I – «Література як наука про мистецтво слова», II – «Літературний твір як форма існування мистецтва слова. Поетика твору», III – «Літературний процес», IV – «Основні підходи у вивченні літературно-художнього тексту». Навчальна дисципліна «Вступ до літературознавства» орієнтована на студентів напрямів підготовки 6.020303 «Філологія (українська)», 8.030507 «Переклад» першого року навчання і передбачає ознайомлення студентів з основними функціональними напрямками, принципами, категоріями, поняттями, категоріальним апаратом і базовими підходами вивчення літературно-художнього твору.

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи навчання:

1) лекційні заняття, на яких викладається теоретичний матеріал з основ літературознавства, ілюстрований прикладами;

2) опитування на практичних заняттях, що передбачають конкретизацію теоретичних знань з основ літературознавства та відпрацювання практичних навичок аналізу літературного тексту;

3) поточна перевірка самостійних письмових робіт (контрольних, творчих, тестів);

4) консультації, які проводяться з метою допомоги студентам у підготовці до підсумкового контролю;

5) оцінка доповіді з тематики курсу;

6) підсумковий контроль – іспит.

Загалом робочою програмою дисципліни передбачено такі види роботи, як: лекційні та практичні заняття, написання самостійних і творчих робіт різного рівня складності, тестів, підготовка доповіді з тематики занять.

Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	За формами занять, годин			Самостійна робота студента
			Аудиторні заняття			
			Лекційні	Практичні	Лабораторні	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ЯК НАУКА ПРО МИСТЕЦТВО СЛОВА						
1	Літературознавство як наука. 1) Літературознавство і мистецтво. 2) Літературознавство і інші наукові дисципліни. 3) Основні й допоміжні літературознавчі дисципліни.	4	2	-	-	2

2	Літературно-художня творчість як окремий вид мистецтва. 1) Література як вид художньої творчості. 2) Літературно-художній образ: специфіка. 3) Літературно-художній твір як форма існування мистецтва слова.	16	4	4	-	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР: ПОЕТИКА						
3	Класифікація літературних творів на роди і жанри. 1) Епічний рід літератури. 2) Драматичний рід літератури. 3) Ліричний рід літератури.	8	2	2	-	4
4	Формозмістова єдність літературного твору. 1) Змістова організація літературно-художнього твору (тема, проблема, ідея, пафос). 2) Внутрішня форма (сюжет, система образів) літературного твору. 3) Зовнішня форма літературного твору (художнє мовлення). 4) Композиція літературного твору.	14	4	4	-	6
6	Версифікація. 1) Вірш і проза як два типи тексту. 2) Віршові системи. 3) Строфіка 3) Принципи аналізу поетичного твору	26	4	4	-	18
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС						
7	Поняття про літературний процес. 1) Художній метод і індивідуальний стиль письменника. 2) Внутрішні фактори розвитку літературного процесу. 3) Види художньої	6	2	2	-	2

	взаємодії.					
8	Стадіальність літературного процесу. 1) Принципи періодизації за різними підходами. 2) Архаїчний період розвитку літератури. 3) Художні системи періоду індивідуально-авторських стилів (другої половини XVIII - XX ст.). 4) Художні системи періоду традиціоналізму (I ст. до н. е. – середини XVIII ст. н.е.)	22	6	4	-	8
	Модернізм і постмодернізм в літературі. Соціальні й філософські основи, естетичні особливості цих явищ. Основні тенденції розвитку сучасної літератури	6		2		4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ОСНОВНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ						
9	Основні засоби вивчення літературно-художнього твору. 1) Аналіз тексту (іманентний, філологічний). 2) Аналіз контекстуальний.	6	-	2	-	4
Разом		108	28	28		52

Знання та навички. Студенти повинні **знати:**

- основний категоріальний апарат літературознавства;
- феномен мистецтва і природи художнього образу;
- місце мистецтва слова серед інших видів мистецтв;
- основи теорії жанрів;
- основи стилістики;
- закони композиції літературних творів;
- складові частини мовної структури художніх текстів;
- основи версифікації;
- основні закономірності літературного процесу;
- основні підходи щодо аналізу літературного твору (іманентного, контекстуального) та його інтерпретації.

Студенти повинні **вміти:**

- визначати жанр літературного твору;
- виокремлювати змістові чинники твору (тему, ідею, проблему/ проблематику, конфлікт, пафос, тенденцію);
- аналізувати основні фази сюжету, виокремлювати позасюжетні елементи;
- визначати специфіку використання лексико-стилістичних засобів виразності;
- виокремлювати і аналізувати мовно-композиційні форми;
- аналізувати позицію автора щодо художнього світу, створеного ним;
- характеризувати мовностильовий аспект художнього твору;
- застосовувати контекст і ситуацію під час інтерпретації художнього тексту;
- розпізнавати основні фонетичні засоби організації художнього тексту та їхню естетичну функцію у конкретному творі;
- аналізувати систему віршування, метр, ритм, розмір віршів, характеризувати риму і строфіку поезій.

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): На вивчення навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства» відводиться 108 годин / 3 кредити ECTS.

Види робіт. Під час вивчення дисципліни «Вступ до літературознавства» студенти виконують такі види робіт, як: підготовка з тематики практичних занять, передбаченої робочою програмою; виголошення доповіді з тематики курсу на практичних заняттях; самостійні письмові роботи.

Протягом триместру здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час усного опитування на практичних заняттях, перевірки самостійних, контрольних робіт, за результатами доповідей. Підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану наприкінці триместру у формі іспиту в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу.

Оцінювання:

Форми контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів
Опитування студентів на практ. заняттях	5	7	30
Доповідь на практ. занятті	5	1	5
Самостійна письмова робота № 1	5	1	5
Самостійна письмова робота №2	10	1	10
Контрольна робота (тестування)	1		10
Разом за триместр			60
Іспит			40
Загальна кількість балів			100

Викладач:

Даниленко Ірина Іванівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української філології, теорії та історії літератури ЧНУ ім. Петра Могили. Стаж педагогічної діяльності – 24 роки. Кількість опублікованих праць – близько 70-ти. 1995 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук за спеціальності 10.01.06 – теорія літератури. Тема дисертації – «Віршований діалог в епіграмі й байці XVIII – першої половини XIX століття» (в оригіналі: «Стихотворный диалог в эпиграмме и басне XVIII – первой половины XIX века»). 2008 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук за спеціальністю 10.01.06 – теорія літератури. Тема дисертації – «Жанрова модифікація канону молитви в ліриці XVII-XX століть».

Сфера наукових інтересів: віршознавство, теорія жанрів, поезія (російська, українська), проблема співвідношення сакрального і профанного в літературному дискурсі.